

Oslo, 7. november 2019

Innspill til Oslo kommunes kultur- og utdanningsutvalg

Sex og samfunn takker for muligheten til å komme med innspill til Oslo kommunes kultur og utdanningsutvalg i forbindelse med byrådets budsjettforslag for 2020.

Sex og samfunn er på vegne av Utdanningsetaten leverandør av seksualitetsundervisning til alle klasser på 9. trinn i Oslo kommune. Dette har vi tilbudt siden 1992, og i 2008 ble undervisningen gjort obligatorisk for alle skoler.

Like før sommeren vant vi ny anbudsrunde, og vi er glade for at vi skal levere god seksualitetsundervisning i fire nye år.

Litt om vår undervisning

Vår undervisning varer i 3 skoletimer. Dette snakker vi om:

- Seksualitet
- Hvem vi er, hva vi liker
- Kropp
- Klar for sex/første gang
- Anonyme spørsmål
- Grenser
- Hvor får vi kunnskap fra?
- Prevensjon
- Seksuelt overførbare infeksjoner
- Kondomkurs

Vår undervisning skal være et supplement til skolens egen seksualitetsundervisning om kropp og seksualitet. Mange steder blir vi ikke et «i tillegg til», men heller «i stedet for». Skoler som har fått besøk av oss tenker fort at temaet er dekket. På 3 skoletimer.

Vi opplever at de vi møter gjennom vår undervisning har relativt lite og ofte dårlige forhåndskunnskaper om seksualitet og kropp. Vi bruker mye tid i undervisningen på å rette opp myter og feilinformasjon, og derfor er vi glade for å bidra til at ungdommer får et mer realistisk og sunt forhold til kropp, seksualitet og forventninger enn det vi opplever at de har når vi kommer på besøk.

Hva ønsker unge å lære?

Temaene i undervisningen for niendeklassingene i Oslo er i stor grad fastsatt av Oslo kommune og er likt for alle klassene. Gjennom anonyme lapper får vi likevel

muligheten til å snakke om det som opptar de unge i akkurat den klassen vi besøker. Selv om kunnskapsnivået varierer, ser vi at flere tema går igjen:

- Er jeg normal?
- Har jeg for mye eller for lite utflod?
- Har jeg for mye eller for lite kropps- eller kjønns hår?
- Når bør jeg ha sex? Hvor mye? Hvordan har jeg sex?

Sex og samfunn er opptatt av å være relevante for målgruppen, og i 2018 etablerte vi blant annet fokusgrupper for å få tilbakemeldinger om hva vi bør legge vekt på i seksualitetsundervisningen vår. Deltakerne i fokusgruppen ønsker at seksualitetsundervisningen skal fokusere mer på det følelsesmessige aspektet knyttet til sex og seksualitet, og synes i tillegg at dagens undervisning inneholder for lite om seksuell orientering og kjønnsidentitet. Ungdommene selv har også gitt tilbakemelding om at de gjerne vil ha mer informasjon om lovverket, for eksempel i forbindelse med overgrep og i forbindelse med spredning av nakenbilder.

Dersom vi skal lykkes med undervisningen må situasjonene vi snakker om og eksemplene vi skisserer være relevante for ungdommer og deres liv, akkurat her og nå. Fokusgruppene er svært viktige bidrag inn i dette arbeidet og vi vil fortsette med slike grupper.

Vi gjennomførte i 2017 en undersøkelse blant elever på 10. trinn og 1 VGS¹, hvor vi så at 8 av 10 mente at god seksualitetsundervisning på skolen er viktig for å få et godt forhold til egen kropp. 7 av 10 ønsket mer seksualitetsundervisning i skolen, og mente at undervisning om seksualitet er viktig for å bidra til et godt miljø i klassen og på skolen.

Undersøkelsen viser store variasjoner i hvor mye seksualitetsundervisning elevene har hatt. Dette varierer også i elevundersøkelsen vi årlig gjennomfører i Osloskolen. Vi ser at vi blir et substitutt for seksualitetsundervisning, og det er ikke bra nok. Vi ønsker en grundig og ekstern evaluering av Osloelevens seksualitetsundervisning, vårt opplegg inkludert. Videre ønsker vi at fremtidige tiltak baserer seg på denne evalueringen, for å sørge for at elevene får best mulig undervisning om seksualitet.

¹ Sex og samfunn (2017). [Seksualitetsundervisning i skolen. En kartlegging blant elever i 10. klassetrinn og 1 VGS.](#)



Sex og samfunn

Lærerne

Vi har gjennomført en undersøkelse blant over 1 000 kontaktlærere ved grunnskoler i hele landet². Her er en rask oppsummering:

- Hele 7 av 10 lærere opplyste i undersøkelsen at seksualitetsundervisningen de selv holder ikke er god nok.
- Nær 7 av 10 var ganske eller helt enig i at seksualundervisning er like viktig som andre obligatoriske emner.
- Så mange som 6 av 10 kontaktlærere er enig i at unges muligheter til å bygge opp et sunt og godt forhold til kropp og seksualitet har sammenheng med seksualundervisningen de får på skolen.
- Dessverre oppga kun 13 % at de fikk kunnskap om seksualitetsundervisning i løpet av sin utdanning.

Sex og samfunn jobber for at lærerutdanninger må inkludere kunnskap om seksualitet og gi fremtidige undervisere kompetanse i hvordan de skal snakke med unge om seksualitet. Vi mener at alle som skal møte barn og unge i sitt arbeid må få dette inn via sine utdanninger, og vi mener at de som i dag jobber med barn og unge må få etter- og videreutdanninger på feltet.

Dette er det selvsagt ikke opp til Oslo kommune å regulere eller bestemme, men vi håper dere vil gå foran og tilby relevante kurs til underviserne i Osloskolen. Ansatte må være i stand til å skape trygge rammer og åpne møteplasser for barn og unge. Og da må vi starte med egne holdninger. Og vi må tenke på hvordan vi uttrykker oss og hvordan vi kan skape åpenhet.

Bruk av nøytrale pronomener, et åpent og normkritisk språk er en god start. Hvorfor er dette viktig? Vi lever og vokser opp i et heteronormativt samfunn. Det vil si at vi forventer og antar at alle er heterofile inntil de sier noe annet selv. Da kan det være vanskelig å komme ut av det såkalte skapet. Gjør det enklere for ungdommen din ved å si setninger som:

- Det er det samme hvem man forelsker seg i (uavhengig av kjønn)
- Hva heter kjæresten din? (fremfor å si "Hva heter han/hun")
- Er du forelsket i noen? (fremfor "Liker du noen gutter/jenter?")

² Sex og samfunn (2016). [Seksualitetsundervisning i skolen. En undersøkelse blant kontaktlærere i grunnskolen.](#)



Sex og samfunn

Hva kan kommunen gjøre?

Vi mener at kommunen bør gjøre følgende:

- Gjennomføre en evaluering av seksualitetsundervisning i skolen, som nevnt tidligere
- Tilby mer seksualitetsundervisning, som starter tidligere og gis hyppigere. Sex og samfunn ønsker at informasjon om seksualitet gis barn allerede fra barnehagealder, og mener Oslo bør se til Sortlands modell Æ E MÆ. Innholdet i opplegget Æ E MÆ er relevant for ulike aldre. En 2-åring skal bli kjent med og bli glad i kroppen, bli kjent med følelser og snakke om egen og andres familier. 3- og 4-åringene skal i tillegg snakke om temaet kalt «Ha mot til å si ifra», mens 5-åringene i tillegg skal snakke om hvordan vi blir til, og kunne snakke om gode og vonde berøringer. I tillegg mener vi at Sortland kommune har lyktes med Æ E MÆ fordi modellen inkluderer en helhetlig satsing som inkluderer foreldre og alle instansene i kommunen som jobber med barn, inkludert barnehager, skoler og helsetilbud.
- Sørge for at undervisere får informasjon om og benytter seg av de verktøyene som utvikles. For eksempel har Sex og samfunn i høst bidratt til å lage en ressurs samt undervisningsmateriell om seksualitet og grenser. Dette er utviklet på bestilling fra byråden, og et godt initiativ, men vi skulle gjerne ønsket at ressursen ble bredere distribuert.
- Følge opp Handlingsplan for seksuell og reproduktiv helse. I siste tilgjengelige utkast, som nå ligger på byrådets bord, står det at Oslo kommune skal arbeide målrettet for å styrke kompetansen på seksualitet hos alle innbyggere, og spesifikt nevnes også barn i barnehage og i skole: «barn skal få et begrepsapparat gjennom alderstilpasset opplæring om seksualitet».

Med vennlig hilsen

Maria Røsok
Daglig leder

Tore Holte Follestad
Assisterende daglig leder